

Filosoof Margus Ott toob esile

HARIDUSE JA HEAOLU seosed

Keerulistel aegadel tõuseb huvi filosoofiliste tekstide ja ka praktikate järgi. Näitena võib tuua huvi stoitsismi vastu (vt ka [15. nov PM](#)), mis pakub lahendusi ärevuse ja hirmuga toimetulekuks, õppides tundma oma mõttemustreid. Eesmärk ikka suurendada heaolu ja mõtestada inimeseks olemist.

Ka TLÜ Kirjastuses on Eesti Kultuurkapitali toel ilmunud Margus Oti raamat „Heaolu“. Raamat teeb nähtavaks ühe õpetamisolukorra ja võimaldab süüvida õppeaine „Heaolu filosoofilised kontseptsioonid“ sisusse. Kuna autor tänab ja tõstab nimeliselt esile osalenud üliõpilasi, võimaldab see lugejal ette kujutada rikkalikku kultuuride ülest dialoogi, mis klassiruumis aset leidis. Kuigi loengud toimusid inglise keeles, on seda enam hinnatav, et loenguteks mõeldud materjalist sai eestikeelne lugemisvara.

Nimelt laiendab autori keelekasutus oluliselt võimalusi, kuidas maailmast mõelda ja inimeseks olemise kogemust kirjeldada. Ka toob ta sisse uudseid mõisteid ja metafoore, mis ühelt poolt inimlikustavad ja teiselt poolt tekitavad lugejas uudishimu. Näiteks kutsub autor kutsub lugejat välja uurima, mida tähendavad mõisted klaping või välmimine.

Erinevate nähtuste kirjeldamiseks leiab põnevaid, ootamatuid lahendusi, mis kutsuvad maailma värske pilguga taasmõtestama. Selleks kasutab M. Ott pealkirjades oksüümorone nagu „Negatiivsuse positiivne roll,“ või „Võimetuse jõud“. Heaolust, mis on algvõrdes, kirjutab Ott ka kesk võrdes ehk paremolust või siis ülivõrdes ehk parimolust. Autor eristab parem- ja halvemolu ja mõtiskleb, kas neutraalset seisundit, mis jääb hea ja halva vahele, peaks nimetama eikuidagi-oluks või vaheoluks? Igal juhul algab teekond väitest, et olemine on hea. Ja suurendab nii lugeja heaolu.

Hariduse roll on suurendada heaolu

Hariduse eesmärkide sõnastamisel kasutab filosoof haridusteadlastest mõnevõrra teistsugust sõnavara, kuigi põhiseisukohad on samad. Margus Ott alustab „Hariduse“ peatükki väitega, et igal olendil on olemise jõud ja selle läbitundmine, kohalolu selles jõus. „Haridus seisneb selles, et teises inimeses (õpetaja, juhendaja kaasabil) arendatakse neid elujõu tundmise vorme.“ Selleks, et avastada uut ja teisalt hoida ning taastada kontakti oma elujõuga, tuleb siduda need enda ihu ja hingega. Just see teine kipub aga autori väitel hariduses silmist kaduma. „Kui õpitul puudub igasugune seos minu elumaailmaga, siis pole tal ju minu jaoks mingit sisulist tähendust,“ rõhutab Ott.

Ka tõstab Joonas Hellermäe 3.10 Sirbi retsensioonis esile, et “filosoofi töö ei seisne mitte ülalt alla jutlustamises, vaid ilmale aitamises, kuna filosoofia on orienteeritud inimeste varjatud või realiseerimata võimete väljatoomisele ja teostumisele. “ See ongi kaasaegse hariduskäsituse peamisi lähtealuseid.

Samas tunnistab Ott, et paljudes traditsioonilistes kultuurides on haridus tähendanud krestomaatiliste tekstide päheõppimist, millest alles hiljem hakatakse (loodetavasti) aru saama. Eeskätt ilukirjanduslike, filosoofiliste ja religioossete tekstide puhul võib juhtuda, et esmalt õpitakse pähe keelemärkide rodu minimaalse tähendusjadaga. Head haridust iseloomustab autori hinnangul siiski see, et valitud tekstid on head ega valmista aja möödudes suuremat pettumust. Hariduse eesmärk on filosoofi hinnangul laiendada inimese „igapäeva“, avada peenemaid ja kaugemaid seoseid.

Autor tõstab esile, kuidas haridus on positiivses korrelatsioonis heaoluga, seotud parema tervisega, annab kõrgema sotsiaalse staatuse, mõjutades enesehinnangut. Madalama hariduse ja staatusega grupid kalduvad halvustama teisi madalama staatusega gruppe, vähendades seega heaolutunnet kogu ühiskonnas. Seetõttu rõhutab Ott, kui oluline on tegeleda kiusamise vastase tegevusega hariduses. Mitmeid kordi rõhutab autor kehaliste ja käeliste oskuste rollil akadeemilise võimekuse edendajana.

Lugemine täidab hariduse eesmärgi, igal juhul avab peenemaid ja kaugemaid seosed. Kui mõned teemad jäävadki raamatus vähe avatuks, siis on lugejal huvi juurde lugeda ja edasi õppida.

Katrin Aava
Õppimise arendamise ekspert
TLÜ